

NYILAS MIHÁLY

DAVID DONNISON HALÁLÁRA

David Donnison, a brit szociálpolitika 2. világháború utáni történetének egyik legkiemelkedőbb alakja, 2018 április 28-án, 92 éves korában elhunyt.

Tudósként, egyetemi professzorként, a Szociálpolitikai Társaság elnökéként, parlamenti vizsgálóbizottságok tagjaként és vezetőjeként, keresett és sokat foglalkoztatott tanácsadóként, szociálpolitikai viták résztvevőjeként hosszú élete során szerteágazó tevékenységet folytatott és jelentős hatást gyakorolt a közpolitikára, főleg a lakáspolitika, a várostervezés, az oktatásügy, az egészségügy, a szociális szolgáltatások és a szociális biztonság terén. Kezdetektől – szavakban és tettekben is – meggyőződéses egyenlőségpárti volt, aki mélyen átérezte a szegények szenvedéseit és küzdött az esélyegyenlőtlenségből fakadó társadalmi hátrányok felszámolásáért. Nagy tekintélyű tudósként is közvetlen kapcsolatra törekedett azokkal, akiknek az élete és helyzete foglalkoztatta. Úgy gondolta, hogy először meg kell hallgatni, hogy a szegények mit gondolnak a saját helyzetükről, és velük együtt kell eldönteni, hogy miként lehetne javítani a helyzetükön.

David Vernon Donnison 1926. január 19-én született Burmában, egy brit gyarmati tisztviselő fiaként. Nyolc éves korától bentlakásos iskolákban tanult, majd 17 évesen jelentkezett a haditengerészetbe. A 2. világháborúban alhadnagyként az Atlanti, majd a háború végén, a Csendes óceánon szolgált. 1947-ben Oxfordba ment, ahol kiváló eredménnyel tanult filozófiát, politikatudományt és közgazdaságtant. 1950-ben tanársegéd lett a Manchesteri Egyetemen, az itt töltött éveket később „egy jóindulatú zsarnok” – W. J. M. Mackenzie, itteni főnöke és később a Glasgow-i Egyetem professzora – „alatti nagyszerű tanulóidőként” értékelte. 1953–1955 között Torontóban végzett kutatásokat, ennek gyümölcseként jelent meg 1958-ban a *Welfare Services in a Canadian Community* című könyve 1958-ban. 1956-ban csatlakozott a London School of Economics oktatógárdájához. Nagyon fiatalon, 35 éves korában egyetemi tanárrá nevezték ki, 1961–1969 között Richard Titmuss társprofesszoraként oktatott és kutatott.

A London School of Economics a 2. világháború utáni évtizedek meghatározó jelentőségű szociálpolitikai műhelye, ahol Donnison mellett olyan nagy hatású tudósok dolgoztak együtt, mint – csak a legismertebb neveket felsorolva – Titmuss, Brian Abel-Smith, Peter Townsend. Valamennyien hasonlóan gondolkodtak a szegénységről és a társadalmi egyenlőtlenségekről, és jelentősen hozzájárultak a brit jóléti állam, illetve az elméleti szociálpolitika fejlődéséhez. Kutató munkája során David Donnison mindig fontosnak tartotta, hogy a felmérések adatainak elemzése mellett beszéljen is az általa vizsgált csoportokba tartozókkal

és megpróbálja megérteni őket. Ezek az interjúk ugyanolyan fontos szerepet játszottak tanulmányai készítésekor, mint az empirikus adatok. Mindez hozzájárult ahhoz is, hogy társadalomszemlélete mély morális tartalommal telítődött és egyre fontosabbnak tartotta a gyakorlati tevékenységet, a politika befolyásolását.

David Donnison hamar ismertté vált politikai tanácsadóként és szakértőként. Az 1960-as években több lakáspolitikai témájú könyvet publikált (pl. 1967-ben a *Government of Housing*-ot, amit 1982-ben *Housing Policy* címmel újra kiadtak) és részt vett a nagyvárosok lakásviszonyaival foglalkozó parlamenti vizsgálóbizottságokban. Az 1960-as évek végén már az állami iskolákkal foglalkozó vizsgálóbizottság elnöke, az ő neve alatt jelent meg a bizottság 2. jelentése 1970-ben. Ezekben az években több más, szegénységgel és közoktatással foglalkozó bizottság munkájában is részt vett. 1969-ben az 1966-ban alapított Centre for Environmental Studies (CES) igazgatója lett, ebben az – urbanisztikai és környezetvédelmi kutatások központjának számító – intézetben dolgozott 1976-ig.

Gyakorlati tanácsadóként és szakértőként végzett munkái közül a Supplementary Benefits Commissionban (SBC) végzett a legfontosabb. A bizottságban először Titmusst követve 1973-ban alelnök, majd 1975-től elnök. Rá jellemző módon a feltétellel fogadta el a megbízatást, ha a bizottság évente független jelentéseket tehet közzé az általa feltárt problémákról. 1980-ig dolgozott a bizottságban, az itt szerzett tapasztalatairól jelentette meg 1982-ben *The Politics of Poverty* című, a szociális biztonsági rendszer progresszív átalakítása útjában álló nehézségekkel foglalkozó könyvét.

Az 1979-ben kormányra kerülő Margaret Thatcher gyorsan megszüntette az SBC-t és a CES-t is, amit Donnison később úgy kommentált, hogy „Margaret Thatchert velünk ellentétben egy cseppet sem érdekelték az emberek”. Visszatérve a felsőoktatásba, 1980 és 1991 között a Glasgow-i Egyetem Városi és Regionális Tervezés Intézetének professzora lett.

A Glasgow-ban végzett munkájára jelentős hatással voltak az SBC-ben szerzett tapasztalatok. Mint írta, „az ország legszegényebb embereivel való találkozás forradalmasító tapasztalat volt”. Az 1980-as években figyelme a szegénység és a lakóhely kapcsolatára irányult. Kutatásai és gyakorlati tevékenysége segítségével Glasgowban nagy figyelmet keltő – főleg a közösségek és a szociális bérlakásokban élők által vezetett – lakóközösségi modellprogramokat indított. David Donnison a közösségek által vezetett és a bérlők aktív részvételével folyó változások szószólója és előmozdítója lett. Ezzel tulajdonképpen visszatért a pályája kezdetén öt leginkább foglalkoztató problémához és kutatási területhez: a szociális lakásszektornak a lakók bevonásával folytatott, igazságosabb és nagyobb jólétet eredményező átalakításához.

A Glasgow-i Egyetemen 1982-től a Skót Lakásügyi Kutatócsoport társigazgatója. Ebből jött létre később az Egyesült Királyság Lakásügyi Kutatóközpontja, majd végül az Urbanisztika Intézet, a világ egyik legjobb lakásüggyel és városfejlesztéssel foglalkozó kutatóközpontja.

Nyugdíjazása után is aktív maradt, ezt mutatják az ekkor született könyvek is: *Policies for a Just Society* (1997), *Speaking to Power: Advocacy for Health and Social Care* (2009), az emlékeit összegző *Last of the Guardians: A Story of Burma, Britain and a Family* (2005).

David Donnison először 1951-ben házasodott meg, egy oxfordi diáktársát vette el. A házasságból két lány és két fiú született, és rajtuk kívül örökbe fogadtak egy fiút. 1979-ben elváltak és Donnison 1987-ben ismét megházasodott, Kay Carmichaelt, SCB-beli munkatársát véve el. 2009-ben felesége meghalt, a veszteség nyomán érzett fájdalom ihlette verseskönyve 2011-ben *Requiem for Kay* címmel jelent meg.

Nyugdíjasként festgetett, rajzolt, verseket írt és klasszikus zenét játszott. Skócia majdnem összes nagyobb taván szörfözött és minden évben hosszú időt töltött az ott élő közösség tagjaként egy skót szigeten, Easdale Islanden. Élete során sok elismerést kapott, számos egyetem díszdoktora lett, de rá jellemző módon állami kitüntetést nem fogadott el.

David Donnison halálával a szociálpolitika nagy korszakának egyik utolsó képviselője távozott. Halála a szakma egészségének vesztesége, hiányát még sokáig érezni fogjuk.